

Tarkastuslautakunta

Päätöspäivämäärä 11.08.2026 § 49

Lahden kaupunki, Tarkastuslautakunta, 11.08.2026

§ 49

Elinvoiman palvelualue: Osallisuuden ja hyvinvoinnin asiantuntijapalvelut

3179/00.04.00.00/2025

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

tarkastaja Maija Hyppölä, p. 044 482 0901

Päätös

Tarkastuslautakunta merkitsi saadut selvitykset tiedoksi.

Esittelijä

tarkastusjohtaja Ollikka Reijo

Päätösehdotus

Tarkastuslautakunta merkitsee saadut selvitykset tiedoksi.

Asian käsittely

Osallisuuden ja hyvinvoinnin asiantuntijapalvelut -yksikön tehtävänä on edistää kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä ja osallisuutta koordinoimalla ja yhteensovittamalla hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) sekä ehkäisevän työn kokonaisuutta yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Toiminta perustuu kuntalakiin sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevaan lainsäädäntöön.

Vuosien 2026–2027 keskeisiä painopisteitä ovat hyvinvointikertomus- ja -suunnitelmatyö, ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön kehittäminen ja koordinointi, osallisuuden vahvistaminen yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa sekä kaupungin ja Päijät-Hämeen hyvinvointialueen HYTE-yhteistyön kehittäminen. Lisäksi osallistuvan budjetoinnin toimintamallia ja osallisuustoiminnan kokonaisuutta arvioidaan ja kehitetään edelleen.

Kaupungin osallisuus- ja hyvinvointityö pohjautuu kaupungin strategiaan. Toiminnassa edistetään kaupungin strategian mukaisesti osallisuusmallin juurtumista osaksi palvelualueiden toimintaa, vahvistetaan rakentavaa vuoropuhelua ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Toiminnassa otetaan käyttöön uusia yhteisöllisiä kaupunkikehittämisen malleja. Osallisuus- ja hyvinvointityön vaikuttavuutta seurataan muun muassa osallisuustilaisuuksien osallistujamäärillä, osallistumisalustan kävijätilastoilla, osallistuvan budjetoinnin tunnusluvuilla sekä hyvinvoinnin seurantaindikaattoreilla.

Jäämistövaroja ja vuosiavustuksia käytetään lahtelaisten hyvinvointia, osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja ennaltaehkäisevää toimintaa edistävien hankkeiden ja toiminnan tukemiseen. Vuosiavustuksia kohdennetaan kaupungin avustussäännön mukaisesti järjestöille ja yhteisöille. Jäämistövaroja suunnataan elinvoima- ja hyvinvointilautakunnan päätösten perusteella hyvinvointia lisääviin käyttötarkoituksiin. Vuonna 2026 avustushakemusten yhteenlaskettu määrä ylitti käytettävissä olevan määrärahan, mikä kuvastaa toimintaan kohdistuvaa laajaa tarvetta ja kysyntää.

Hyvinvoiva Lahti -työryhmä toimii kaupungin poikkihallinnollisena hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyöelimenä. Työryhmässä on edustus kaupungin kaikilta palvelualueilta. Sen tehtävänä on valmistella hyvinvointikertomus ja -suunnitelma, seurata hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden toteutumista ja vaikuttavuutta sekä tuottaa tietoa asukkaiden hyvinvoinnista, terveydestä, osallisuudesta ja palvelujärjestelmän toimivuudesta. Työryhmä osallistuu myös hyvinvointialueen kanssa käytävien hyvinvointineuvottelujen valmisteluun ja niiden tulosten toimeenpanoon. Kaupungin ja Päijät-Hämeen hyvinvointialueen yhteistyön tavoitteena on varmistaa toimivat palveluketjut sekä edistää asukkaiden hyvinvointia, terveyttä ja osallisuutta yhteisten tavoitteiden ja yhdyspintatyön avulla.

Perusteluosa

Kunnalla on lakisääteinen velvollisuus edistää asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan kaikkia toimialoja koskeva tehtävä, joka edellyttää tavoitteiden asettamista, väestön hyvinvoinnin ja terveyden seurantaan, päätösten vaikutusten arviointia sekä yhteistyötä hyvinvointialueen ja muiden toimijoiden kanssa.

Kuntalain (410/2015) 1 §:n mukaan kunnalla on velvollisuus edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa. Lisäksi kuntalain 37 § edellyttää, että kuntastrategiassa otetaan huomioon asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6 §:n mukaan kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä omassa toiminnassaan. Kunnan tulee seurata asukkaidensa elinoloja, hyvinvointia, terveyttä ja niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä asettaa strategisessa suunnittelussaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevat tavoitteet ja määritellä niitä tukevat toimenpiteet. Kunnan on lisäksi arvioitava päätöksensä vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen, nimettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahot sekä huolehdittava tehtävän yhteensovittamisesta. Kunnan tulee tehdä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyötä hyvinvointialueen, muiden viranomaisten, järjestöjen, yhteisöjen ja elinkeinoelämän kanssa sekä tukea järjestöjen ja muiden yhteisöjen toimintaedellytyksiä. Lisäksi kunnan on valmisteltava valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja hyvinvointisuunnitelma sekä raportoitava valtuustolle vuosittain asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden tilasta sekä toteutetuista toimenpiteistä.

Lahden kaupungissa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyö on koko organisaation yhteinen tehtävä, jota toteutetaan kaikilla palvelualueilla. Osallisuuden ja hyvinvoinnin asiantuntijapalvelut -yksikkö vastaa kaupungin hyvinvoinnin,

terveyden ja osallisuuden edistämistyön koordinoinnista sekä yhteensovittamisesta muiden toimijoiden kanssa. Yksikkö koordinoi myös kaupunkitasoisesti hyvinvointikertomuksen ja hyvinvointisuunnitelman valmistelua sekä järjestö- ja yhdistysyhteistyötä osallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä toteutetaan laaja-alaisessa yhteistyössä muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten sekä yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Yhdistykset ja muut yhteisöt ovat merkittäviä kumppaneita hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä sekä asukkaiden osallisuuden vahvistamisessa.

Hyvinvointisuunnitelma 2026–2029

Hyvinvointisuunnitelma 2026–2029 on Lahden kaupungin keskeinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) ohjausasiakirja. Sen tarkoituksena on koota yhteen kaupungin eri palvelualueiden hyvinvointia ja terveyttä edistävät tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit sekä ohjata kaupungin hyvinvointityötä koko valtuustokauden ajan.

Suunnitelman tavoitteena on edistää lahtelaisten hyvinvointia siten, että työllisyys- ja koulutusmahdollisuudet paranevat, osallisuus ja yhteisöllisyys vahvistuvat, mielen hyvinvointi, päihteettömyys ja terveelliset elintavat lisääntyvät sekä arjen turvallisuus vahvistuu.

Hyvinvointisuunnitelma rakentuu kolmen laajan painopisteen varaan:

1. *Elinvoimaista kasvua*, tähtää asukkaiden koulutus- ja työelämävalmiuksien vahvistamiseen sekä syrjäytymisen ehkäisemiseen. Painopisteessä hyvinvointi nähdään keskeisenä osana kaupungin elinvoimaa ja kilpailukykyä.
2. *Hyvinvointia*, kohdistuu terveellisten elintapojen tukemiseen, mielenterveyden vahvistamiseen, päihdehaittojen ehkäisyyn sekä osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisäämiseen.

3. *Turvallisuutta ja rohkeaa uudistumista*, korostaa arjen turvallisuuden vahvistamista, ongelmien ennaltaehkäisyä sekä toimintatapojen kehittämistä yhteistyössä asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa.

Kaikkia suunnitelman tavoitteita ja toimenpiteitä ohjaavina läpileikkaavina periaatteina ovat yhdenvertaisuuden edistäminen, tasa-arvon vahvistaminen, palvelujen saavutettavuuden parantaminen sekä asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen.

Kokouksessa on asiantuntijoina elinvoima- ja hyvinvointilautakunnan puheenjohtaja Milla Bruneau, kaupunkikulttuurijohtaja Henna Eskonsipo-Bradshaw sekä johtava asiantuntija Pia Haverinen.

Kokouksessa käsiteltäviä asioita mm:

- Hyvinvoinnin edistäminen Lahden kaupungissa
- Hyvinvoinnin seuranta, HYTE-kerroin
- Osallisuuden ja hyvinvoinnin asiantuntijapalvelut -yksikön toiminta
- Yhdyspinnat Päijät-Hämeessä

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

-